

Staða drengja í menntakerfinu

Tryggvi Hjaltason

Áður en við byrjum...

1. Ég er ekki sérfræðingur á sviði menntunar
2. Bakgrunnur minn er greiningarvinna
3. Öll gögn og lykilfullyrðingar koma úr opinberum gögnum og rannsóknum stofnana, ráðuneyta og alþjóðlegra mælinga.

Hver er staðan á Íslandi fyrir drengina mína?

Grunnskóli – Drengir...

- 34,4% getur ekki lesið sér til gagns við útskrift úr grunnskóla.
 - Tvöfalt hærra hlutfall en hjá stúlkum og töluvert hærra en í öðrum ríkjum.
 - Þetta er markvisst að versna: 10% fleiri en 2009
 - Í lesskilning er hærra hlutfall drengja í lægri hæfnisþrepum á Íslandi samanborið við OECD löndin. Íslenskt vandamál.
- Kennarar hrósa frekar stúlkum en stráku
- Strákum finnst námið ekki nærri því jafn skemmtilegt og stelpum
- 17,5% kennara voru karlar 2019.
 - Hefur stanslaust fækkað í a.m.k. 22 ár og fækkar enn.
 - ATH: árangur kennara mælist út frá einstakling
 - En karlkyns fyrirmyndum í skólafarfi fækkar hratt

Heimildir:

Margvísleg gögn og rannsóknir frá vef Menntamálaráðuneytis

Skýrsla MMS um PISA niðurstöður:

https://mms.is/sites/mms.is/files/pisa_2019_0.pdf

Gögn Hagstofu um fjölda kennara:

https://px.hagstofa.is/pxis/pxweb/is/Samfelag/Samfelag_skolamal_2_grunnskolestig_1_0sStarfsfolk/SKO02303_px/table/tableViewLayout1/?rxid=7eb0c0ce-4d80-4b56-8b51-d504deb6655f

<https://hagstofa.is/utqafur/frettasafn/menntun/nemendur-og-starfsfolk-i-grunnskolum-haustid-2015/>

Skýrsla mennta- og menningarmálaráðherra til Alþingis um framkvæmd skólahalds í grunnskólum skólaárin 2010-2016:

https://www.stjornarradid.is/library/01--Frettatengt---mvndir-og-skrar/MRN/Skyrsla%20rh%20til%20althingis%202018_grunnskolar%202010_2016.pdf

Geta & Líðan í skóla & stuðningur kennara – Alþjóðlegar mælingar WHO & UNICEF

Stúlkum líður betur í skólanum en drengjum og upplifa „töluvert“ meiri stuðning frá kennara en drengir. – WHO 2018

Íslensk börn mælast í 34/38 sæti meðal þróaðra ríkja þegar kemur að mennta- og félagslegri getu (e. Academic & social Skills) – Unicef 2020

- 40% 11 ára íslenskra drengja líður mjög vel í skólanum
- 46% 11 ára íslenskra stúlkna líður mjög vel í skólanum
- 76% 11 ára íslenskra drengja upplifir góðan stuðning frá kennara
- 84% 11 ára íslenskra stúlkna upplifir góðan stuðning frá kennara
 - Who bendir á að þetta sé „umfangsmikill munur“ (e. Significant difference)
 - Þetta er einn hæsti munur í skýrslunni

Heimild:

European Health Information Gateway: Liking School

https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hbsc_42-liking-school/

European Health Information Gateway: Teacher support

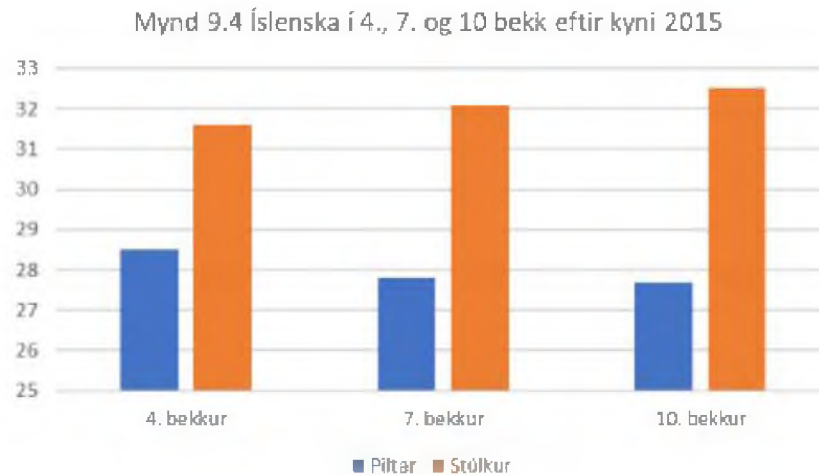
https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hbsc_155-teacher-support/

UNICEF report: Understanding what shapes child well being in rich countries

<https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf?fbclid=IwAR3KI3jUKzTZeA1VPyWOjhgGmUxfPKQNXip3TkGasmd>

Grunnskóli – Drengir...

Drengir fá lægri einkunn á samræmdu prófum og munurinn milli kynja eykst eftir því sem börnin eru lengur í skóla

Heimildir og mynd sótt frá:

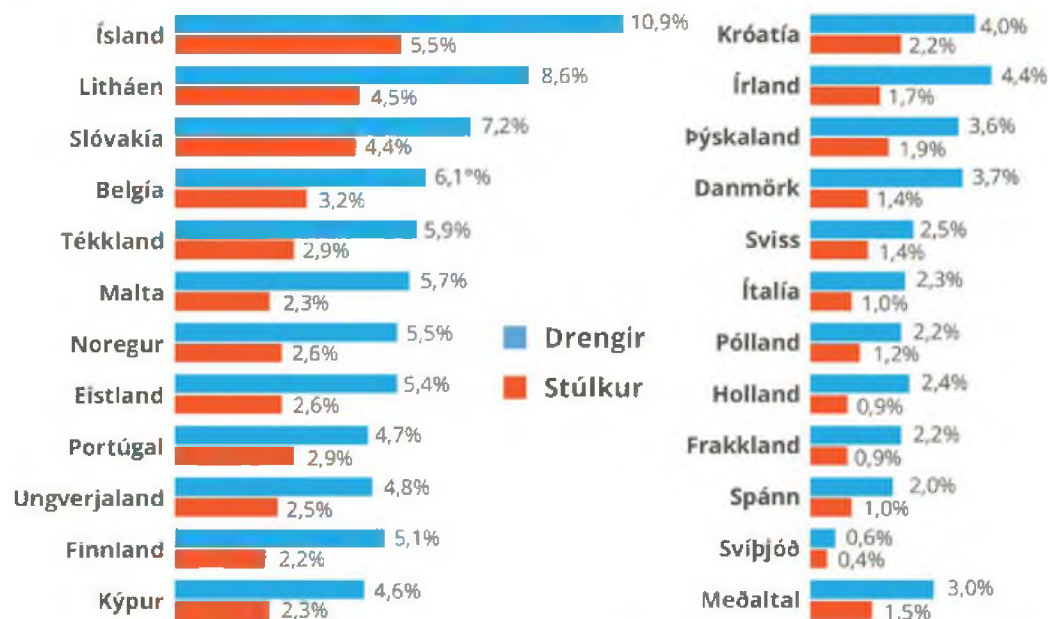
Skýrsla mennta- og menningarmálaráðherra til Alþingis um framkvæmd skólahalds í grunnskólum skólaárin 2010-2016 bls 45:

https://www.stjornarradid.is/libravn/01--Frettatenat---mvndir-og-skrar/MRN/Skvrsla%20rh%20til%20althingis%202018_arunnskolar%202010_2016.pdf

Grunnskóli – Drengir - greiningar

Íslenskir drengir hafa langhæsta greiningarhlutfallið í Evrópu, 27% hærra hlutfall en næst hæsta ríki. Stúlkur eru líka efstar en samt tvöfalt lægri en drengir.

Hlutfall nemenda með greiningar í Evrópulöndum

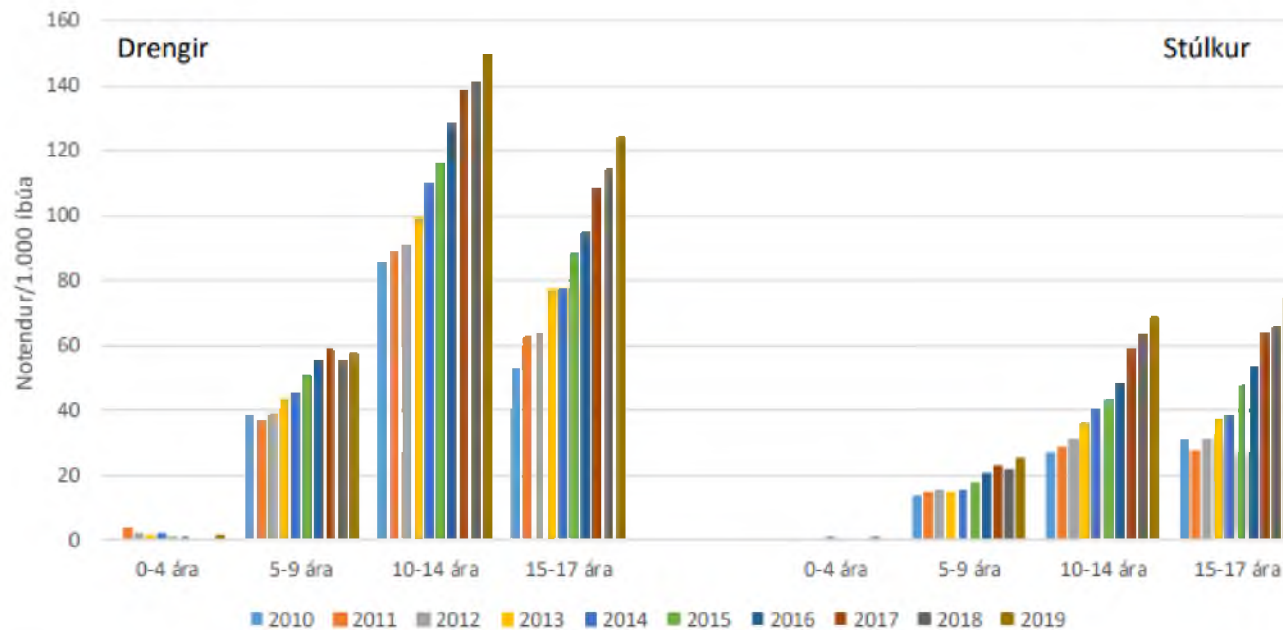
Mynd sótt frá:

https://www.mbl.is/frettir/burdararein/2019/09/15/hagraeding_med_omurlegum_afleidningum/

Heimild: European Agency Statistics on Inclusive Education

Grunnskóli – Drengir - lyf

Skörp hækkun á notkun hegðunarlyfja

Mynd 4. Fjöldi barna (<18 ára) sem fær a.m.k. eina ávísun af metýlfenidati (notendur/1.000 íbúa) [ATC flokkur N06BA04] greint eftir kyni og aldursflokkum, 2010–2019. Heimild: Lyfjagagnagrunnur.

Heimildir og mynd sótt frá :

Þróun á notkun lyfja við athyglisbresti og ofvirkni – Talnabrunnur embættis Landlæknis

https://www.landlaeknir.is/servlet/file/store93/item39293/Talnabrunnur_Februar_2020_2.pdf

Grunnskóli – Drengir - lyf

- Tölur frá 2019:
 - ADHD lyf hjá 10-14 ára strákum hefur farið úr rúmlega 8% 2010 í 15% 2019.
 - Mesta notkunin í Evrópu.
 - Er meira en tvöfalt lægri hjá stelpum.
- Tölur frá 2017
 - 12,3% 5-9 ára fá „hegðunarlyf“ (tauga og geðlyf),
 - tvöfalt hærra hlutfall en hjá stelpum
- 20x fleiri grunnskólabörn fá ávísað þunglyndislyf á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum
- ATH: lyfjagjöf ein og sér er ekki slæm en umhugsunarefni hvers vegna hún er margfalt hærri hér.
- Á milli 2008 og 2016 18földuðust ávísanir á svefnlyfjum til drengja á aldrinum 10-14 ára.

Heimildir:

https://www.landlaeknir.is/serveletfile/store93/item39293/Talnbrunnur_Februar_2020_2.pdf

<https://www.youtube.com/watch?v=c45bEUfclw>

Grunnskóli – Drengir

Önnur vandamál

- **Sjálfsmorðstíðni** drengja 10-19 ára er hvergi hærrí á Norðurlöndunum en á Íslandi.
- Meðal íslenskur drengur byrjar að horfa á klám **11 ára**
- Íslenskir drengir eiga **Norðurlandamet** í klámáhorfi.
- **40% drengja** orðnir stórneytendur á klámi í framhaldsskóla og horfa á það 2-5 sinnum í viku.
- **Þriðjungur drengja** 12-20 ára horfir á klám á hverjum degi.

Heimildir:

Skýrsla Norrænu heilbrigðistöfræðinefndarinnar 2019

Landlæknir

https://www.landlaeknir.is/servlet/file/store93/item39293/Talnabrunnur_Februar_2020_2.pdf

Drengir yngri en 11 ára horfa á klám

https://www.vegvisir.is/temu/conten/2019/02/27/drengir_yngri_en_11_ara_horfa_a_klam/?fbclid=IwAR3iryuwBAGT-Y5uBjGauzFPUBwvG0hJGbn8hVWw5U3e0dU3E3dVTL2ww

Menntakerfið í heild sinni – Drengir...

- Framhaldsskóli: **31%** drengja falla út úr framhaldsskóla
- Háskólar: **32.1%** af háskólanemendum eru drengir. Þetta hlutfall hefur stanslaust lækkað og ekkert lát á þeirri lækkun. Var 37.2% bara fyrir tveim árum.
- Innritunarstig kvenna í háskóla er við meðaltal OECD en innritunarstig karla í háskóla er **lægra en í öllum OECD löndum**.
- „Kynjamunur er konum í hag í menntakerfinu...“ (Skýrsla Mennta- og menningarmálaráðuneytis um samantekt á menntatölfræði OECD frá 2018)
- „Verulegur og viðvarandi kynjahalli er í kennarastétt.“ (sama skýrsla)
- „Á Íslandi eru fleiri karlar án framhaldsskólamenntunar á aldrinum 25-34 ára en í **flestum öðrum vestrænum ríkjum**“ (sama skýrsla)
- „Um **24%** karla á þessum aldri hafa ekki lokið námi eftir grunnskóla en hlutfallið er 15% fyrir konur. Munurinn milli kynjanna er óvíða jafn mikill og á Íslandi...“ (sama skýrsla)
 - Þrefallt meiri munur en í Svíþjóð, Noregi og Finnlandi.
- 2017 var 57% kvenna með háskólamenntun en **39%** karla. (sama skýrsla)
- Ísland er eina Norðurlandið þar sem drengir eru á eftir stúlkum í öllum mældum greinum í PISA.
- Markmið 4,5 í heimsmarkmiðum SP segir: „Eigi síðar en árið 2030 hafi kynjamunurinn í menntakerfinu verið afnumin...“
- Í tillögu til þingsályktunar um menntastefnu fyrir árin 2020-2030 er ekki eitt orð um stöðu drengja þrátt fyrir öll framangreind gögn, mælingar og niðurstöður.

Heimildir:

Svar mennta- og menningarmálaráðherra við fyrirspurn um brottfall nema í framhaldsskólum:

<https://www.althingi.is/alttext/pdf/149/s/1378.pdf>

Skráning nemenda í Háskóla Íslands:

<https://www.hi.is/kynningarefni/nemendur>

SAMANTEKT ÚR EDUCATION AT A GLANCE 2018 : Skýrsla OECD um menntatölfræði

https://www.stiomarradid.is/library/04-Radunevtin/Menntamalaradunevtid/Samantekt_Education%20at%20a%20Glance%202018%20.pdf

Tillaga til þingsályktunar um menntastefnu fyrir árin 2020–2030:

<https://www.althingi.is/alttext/151/s/0310.html>

Allt opinbert og vel mælt

Öll framangreind gögn eru opinber og frá virtum stofnunum, ráðuneytum eða alþjóðlegum samanburði eins og Landlækni, Menntamálastofnun, Menntamálaráðuneytinu, PISA, OECD, Unicef, WHO og samnorrænum könnunum.

Hver er staðan á Íslandi fyrir drengina mína?

Að meðaltali af því þeir fæddist á Íslandi:

- 34% líkur á að muni ekki geta lesið sér til gagns eftir grunnskóla
- 15% líkur að fari á hegðunarlyf
- 20x líklegari til að vera settir á þunglyndislyf en börn á Norðurlöndum
- Ólíklegari til að fá hrós frá kennara en systir sín
- Líklegari til að leiðast í skóla en systir sín
- Líklegari til að upplifa minni stuðning frá kennara en systir sín
- Minni líkur á að þeir fari í háskóla en í öllum OECD löndum
- Minni líkur að þeir klári framhaldsskóla en í öllum Vestrænum þjóðum

Af hverju?

Samfélagsgerðin?

Umræðan

Forréttindi karla

17) Þegar ég var barn er líklegt að ég hafi fengið meiri athygli frá kennurunum mínum og þurft að biða skemur eftir viðbrögðum frá honum heldur en kvenkyns samnemendur mínir.

Auður Magnús Auðardóttir verkefnastjóri Jafnréttisskóla Reykjavíkur, jafnréttisskolinn@reykjavik.is.
Þýtt og staðfært úr ýmsum forréttingalistum (e. *privilege lists*).

Heimildir:

<https://reykjavik.is/.../default/files/forrettindalistar.pdf>

Gögn frá Menntamálaráðuneyti og WHO sem vitnað er í framar

*Upplýsingar frá bókaútfanda og rithöfundum um 2,5x meiri sölu á bókum fyrir stelpur en drengi

Staðan

- Kennarar hrósa frekar stúlkum en strákuum og strákar upplifa minni stuðning
- Strákum finnst námið ekki nærri því jafn skemmtilegt og stelpum
- 17,5% kennara eru karlar
- Foreldrar kaupa síður bækur fyrir drengi*

Kynjamunur?

Stelpur

- „Samviskusamari“
- Meiri geta og þörf til samkenndar
- Fleiri taugabrautir
- Hugsun virkjar yfirleitt fjölbreyttari svæði í heilanum.
- Takast á við tilfinningar ólíkt körlum
- Heilamandlan tengd á sterkari hátt við tungumálastöðvar.
- Muna betur tilfinninga atburði

Strákar

- Eru viðkvæmari fyrir áhugadrifnum árangri
- Meiri geta og þörf til áhættutöku
- 10% stærri heili
- Karlar hugsa meira einbeitt í ákveðnum hluta heilans.
- Eru líklegri til að vera einhverfir
- Eru mun líklegri til að vera „afburðargreindir“ og „afburðaslakir“ m.ö.o. Mynda vanalega topp og botna í flestum kúrvum er mæla greind á einhvern hátt.

Heimildir:

Ripley, 2005

Haier o.fl., 2005 og 2008

Skýrsla starfshóps um námsárangur drengja:

https://revkiavik.is/sites/default/files/vmis_skiol/skiol_utgefid_efni/starfshopurumnamsvandadregja_2011.pdf

The cognitive differences between men and women:

<https://stanmed.stanford.edu/2017spring/how-mens-and-womens-brains-are-different.html>

O.fl...

Kennarastaðan?

Kennarar eru fyrirmyndir

Kynin eru öðruvísi

Vaxandi skortur á kennurum*

Kennurum sniðin þröngur stakkur...

*Um 50-60 eru að brautskrást á ári en áætla má að um 120 til 170 kennarar hætti störfum árlega vegna aldurs.
https://mms.is/sites/mms.is/files/pisa_2019_0.pdf

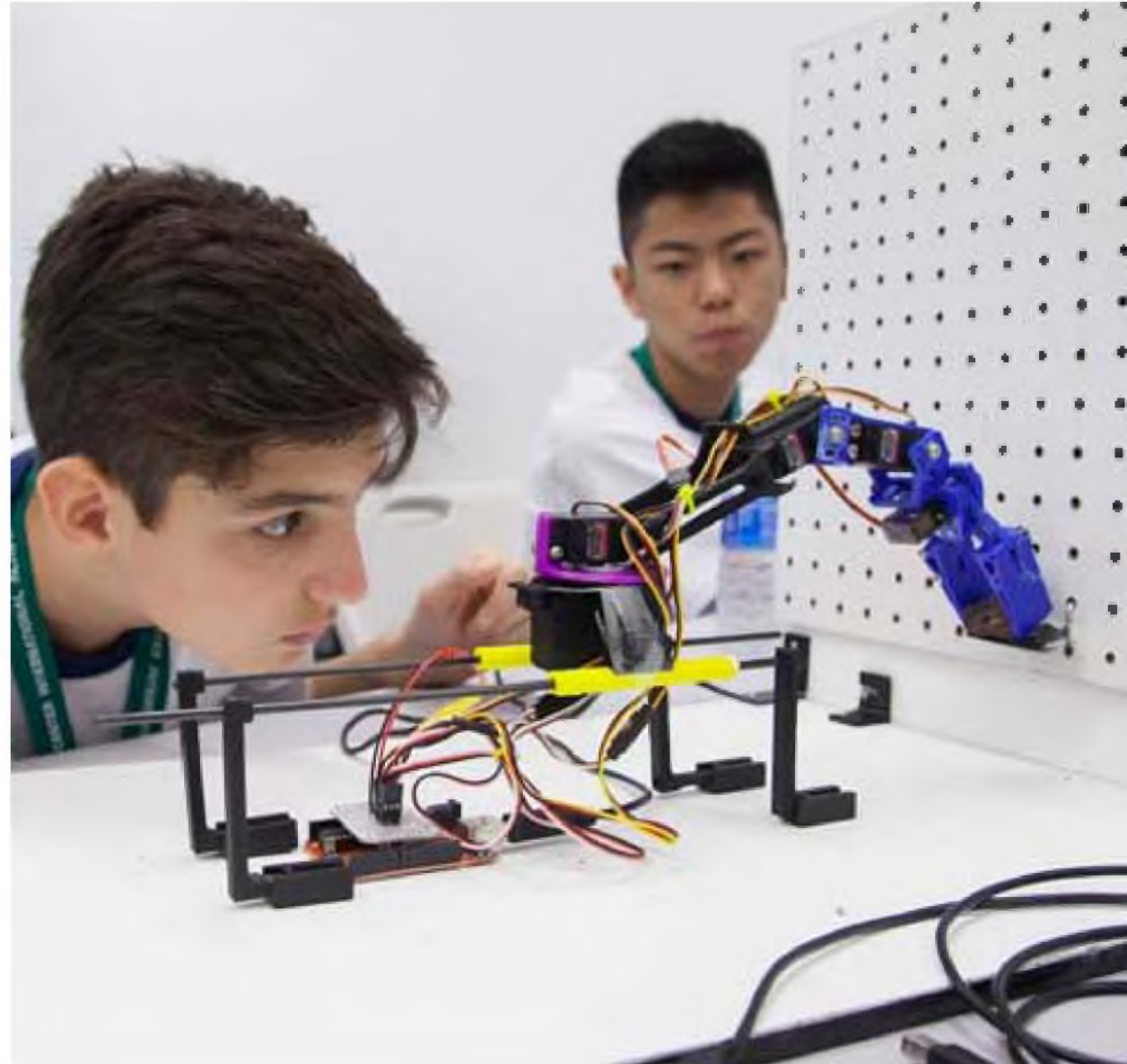
Uppbygging á námi?

Strákum finnst erfiðara að sitja kyrr

Strákar eru áhugadrifnari en stelpur

„Af hverju er ég að læra þetta?“

Nám keppir við tölvuleiki um „fræðslu“ og áhuga...

Hvernig eru drengir að læra í nútímaumhverfi?

Hvernig eru drengir að læra í nútímaumhverfi?

- Drengir læra t.a.m. í gegnum tölvuleiki sem eru sá iðnaður sem eyðir einna mestu fjármagní í veröldinni í að kenna ungu fólki á flóknar vörur. Það eru nokkrir fastar sem alltaf er stuðst við í slíku námi
 - I. Tilgangur er skýr
 - II. Saga er notuð
 - III. Spilarar ekki látnir lesa langa texta
 - IV. Læra í gegnum aðgerðir (learn by doing)
 - V. Verðlaunastrúktúr sterkur og gegnsær

Press to command Atreus to shoot arrows.

DAUDI KAUPMAÐR

Samfélagslegur kostnaður

- Gróflega má áætla að lestrarvandi drengja einn og sér í menntakerfinu hafi áhrif á u.þ.b. **8 þúsund íslenskar fjölskyldur** hverju sinni*
- Þetta eru líklega lágmarkstölur því þær taka ekki mið af öðrum áskorunum sem hafa mælst gagnvart drengjum eins og áhugaleysi.
- Líklega snerta vandamál sem tíunduð eru í þessari yfirferð 8 til 20 þúsund íslenskar fjölskyldur...

*Fjöldi nemenda í grunnskólum var 46.254 haustið 2019 skv. Hagstofunni. 34% drengja getur ekki lesið sér til gagns við útskrift. $(46.254/2 = 23.127 * 0.34 = 7863)$

<https://www.hagstofa.is/utgafur/frettasafn/menntun/nemendur-i-grunnskolum-haustid-2019/>

Er um við að gera eitthvað sem samfélag?

- I. Ný menntastefna minnst ekki einu orði á stöðu drengja.
- II. Lítil áhugi þingsins og stjórnsýslu
- III. Margir kennarar hinsvegar að gera góða hluti
- IV. Vaxandi samfélagsleg meðvitund um vandan
- V. Er vandamál ríkis, sveitarfélaga, foreldra, nemenda og kennara.

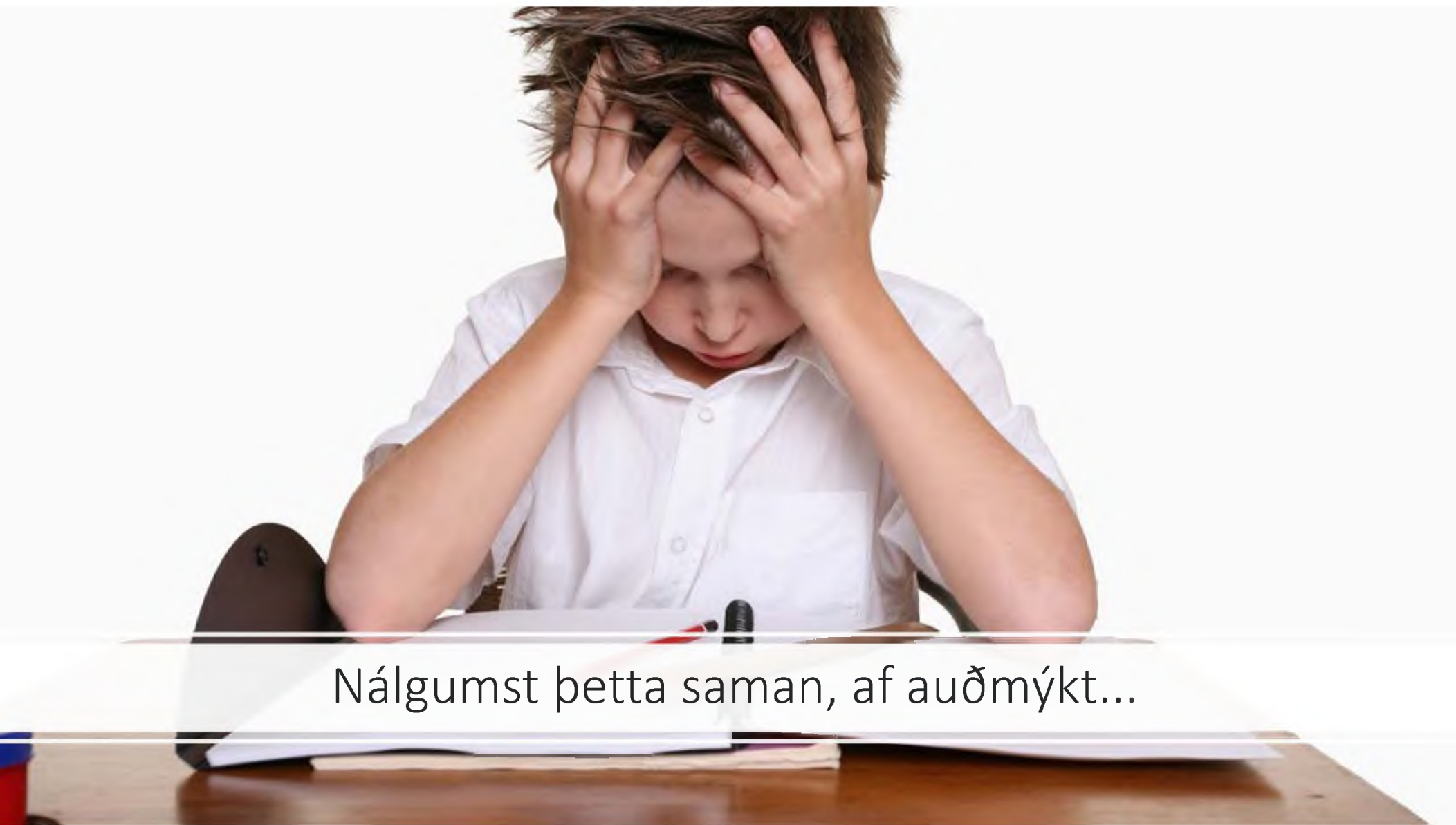

Hvað getum við gert?

Hvers konar möguleikar koma upp úr gögnunum?

- Hækkum laun kennara og aukum virðingu stéttarinnar
- Valdeflum kennara og skóla til sóknar
- Fleiri karlkennara
- Viðurkennum vanda drengja og tölum um hann og rannsökum
- Samfélagsleg áskorun, ekki bara menntakerfisins
- Fáum foreldra sem virkari þátttakendur
 - Kennari eftir kennara hefur sagt mér að drengir sem foreldrar tryggja að lesi vel heima, standa sig miklu betur
 - Foreldrar kaupa bækur 2,5x minna fyrir drengi en stúlkur
- Kaupum bækur fyrir drengi og eflum les menningu þeirra
- Virkjum áhugan skipulagt (áhugadrifnari nám)
 - Sem er ekki, gerum bara það sem barnið vill heldur sýnum og virkjum tilgang.
- Eflum lestrarkennslu
- Viðurkennum að strákar og stelpur eru öðruvísi

Nálgumst þetta saman, af auðmýkt...